

ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

ΤΑ ΣΙΛΟ

GUTENBERG

Βασίλης Βασιλικός

ΤΑ ΣΙΛΟ

Ἐπιμέλεια - Ἐπίμετρο
Θανάσης Ἀγάθος

GUTENBERG

Ἀθήνα 2018

Ποτὲ ἡ εἰρωνεία μαζὶ καὶ ἡ εὐτυχία—τοῦ νὰ εἶσαι Ἕλληνας σ' αὐτὸν τὸν κόσμον δὲν ἔχει περιγραφεῖ τόσο ὁμορφα ὅσο ἀπὸ τὸν Βασιλικό.

JACQUES LACARRIÈRE

Ἀνάμεσα στοὺς συγγραφεῖς ποὺ πρέπει ὅπωςδῆποτε νὰ διαβάσετε εἶναι ὁ Βασίλης Βασιλικός.

THE GUARDIAN

Ὁ Βασίλης Βασιλικὸς εἶναι μεγάλος τεχνίτης. Στὰ ἔργα του θ' ἀνακαλύψετε κομμάτια ποὺ θὰ σᾶς κόψουν τὴν ἀναπνοή.

THE WASHINGTON POST

Ὁ Βασίλης Βασιλικὸς εἶναι μιὰ ἀπὸ
τὶς πιὸ σεβαστὲς μορφές τῶν ἐλλη-
νικῶν γραμμάτων.

THE NEW YORK TIMES

Στὸν Βασιλικὸ ἐντυπωσιάζει ἡ
ἀκρίβεια τοῦ λόγου του, ἡ παι-
γνιακὴ διάθεση, ἡ ἐξομολογητικὴ
του δύναμη, ἡ γενναιοψυχία του,
τὸ αἰφνίδιο χιούμορ, ἡ ἀνοξείδωτη
ἐφηβεία του, τὸ βραχνὸ βλέμμα ποὺ
εἶναι πολύπειρο καὶ περισκοπικόν.

LIFO

Βασίλης Βασιλικός: Forever young.

TO BHMA

Ὁ Βασίλης Βασιλικὸς εἶναι σίγουρα ἀπὸ μόνος του μιὰ κατηγορία στὴν ἑλληνικὴ λογοτεχνία.

ATHENS VOICE

Ἀπὸ τοὺς πολυγραφότερους συγγραφεῖς, πληθωρικός, κοσμοπολίτης, πολιτικὰ ἐνεργός, ὁ Βασιλικὸς σημάδεψε τὴν ἱστορία τῶν γραμμάτων —καὶ ὅχι μόνον— τοῦ δεύτερου μισοῦ τοῦ 20οῦ αἰῶνα.

Ἡ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ἡ μαγεία τοῦ Βασιλικοῦ συνίσταται στὴν ἀφηγηματικὴ του ὑπεροχή, καθὼς συνδυάζει ἀριστοτεχνικὰ

καὶ μὲ ἀποκαλυπτικὴ ἄνεση τὴν
ἀπλότητα μὲ τὴ βαθύτητα. Μπορεῖ
νὰ τὸν παρακολουθήσει ὁ πιὸ ἀπλὸς
ἀλλὰ καὶ ὁ πιὸ προικισμένος ἀνα-
γνώστης μὲ τὴν ἴδια ἔνταση, τὴν
ἴδια ἀπόλαυση καὶ τὴν ἴδια ὠφέλεια
ἀπὸ τὴν ἀνάγνωση.

Τὸ Ποντίκι

Δεῖτε πῶς, μὲ πειστικότητα καὶ τὴν
κατάλληλη «σκηνικὴ ἀτμόσφαιρα»
κάθε φορά, ὁ Βασιλικὸς ἀπὸ τὶς
πρῶτες σελίδες τοῦ Τὰ Σιλό—κα-
ταστρώνει τὶς προσδοκίες τοῦ ἀνα-
γνώστη γι' αὐτὸ ποὺ θά (ἢ δὲν θά...)
ἐπακολουθήσει.

ΔΙΑΒΑΖΩ

Καβάλα 1941: "Ένας Βούλγαρος άξιωματικός, δολοφόνος τής γυναίκας του, άκολουθεϊ κάθε μέρα τή νεαρή Βενούλα όλο τò δρόμο άπό τò σχολεϊο στò σπίτι. Τής ψιθυρίζει έρωτόλογα, προσπαθεϊ νά τή στριμώξει. Ό ίδιος άξιωματικός θέλει ν' άνατινάξει τόν πολύτιμο για όλη τήν περιοχή μύλο. Ό μπαρμπα-Λιάς, ό πατέρας τοῦ κοριτσιουῦ, άναλαμβάνει νά καταστρέψει καί τὰ δύο σχέδια τοῦ έχθρου. Θα τὰ καταφέρει; Πόσες ακόμα μικρές μάχες θα χρειαστεϊ νά δώσει μέχρι νά αποχωρήσουν οί κατακτητές; Καί τί θα γίνει όταν φύγουν οί βάρβαροι;

Ανακαλύψτε μιάν άγνωστη εποχή τής έλληνικῆς ιστορίας, τή βουλγαρική κατοχή, μέσα άπό τή ματιά καί τς άναμνήσεις τοῦ διασημότερου σύγχρονου Έλληνα συγγραφέα:

I

ΤΟ ΑΙΓΑΙΟ, σ' ὅλη του τὴν ἄπλα, μ' ὅλη του τὴν ἀπλότητα, καταγάλανο, ἀχνιστό, ἄφοβα κοιτάζε νὰ τὸ κοιτοῦν χιλιάδες ἔκπληκτα μάτια πάν' ἀπ' τ' ἀκρόλοφα ποὺ κλείδωναν τὴν ἀπροστάτευτη ἐπαρχία τῆς βορεινῆς Ἑλλάδας.

Ἄλλοι δὲν ἦταν ἀπ' τοὺς Βούλγαρους ποὺ πέσαν πισώπλατα στὴ μικρὴ πόλη, καὶ τώρα, γαντζωμένοι στὶς λοφοσειρές, βιγλίζαν, ἔτοιμοι νὰ τὴν κατασπαράξουν, ἴδια γεράκια ποὺ ἀγεροζυγιάζονται πριχοῦ χυμήζουν.

Μόνο ποὺ δὲν δυνήθηκαν ν' ἀντισταθοῦν στὸν πειρασμό, τὸν μεγάλο πειρασμό τοῦ Αἰγαίου: νὰ μείνουν γιὰ λίγο ἐκστατικοὶ στὸ μεγαλεῖο τῆς γαλανῆς ἀπεραντοσύνης του. Ἀχασκαν λιγωμένοι μὲ μισάνοιχτα χεῖλια, τῇ θάλασσα, ὅπως χάσκουν μιὰν ὀλόγυμνη γυναίκα ποὺ κοιμᾶται.

Στὸ γέρικο κάστρο ποὺ ρήμαξε μὲ τὸν καιρὸ καὶ γένηκε ἄσυλο στὰ κοράκια, εἶδαν οἱ ἄνθρωποι κεῖνο τὸ προμεσήμερο μιὰ σημαία νὰ λύνεται ἀπ' τὸ

κοντάρι της καὶ ν' ἀνεβαίνει, ν' ἀνεβαίνει κατὰ ψηλοῦ, ὥσπου ἀντάμωσε τὸν οὐρανὸ καὶ τέλεια ἐξομοιώθηκε μετὰ τὴ γαλάζια οὐσία του.

Οἱ φλύαρες καπναποθῆκες στόμωσαν. Ἡ ἀγορὰ κένωσε ἥρεμα καὶ συλλογισμένα. Ἀνάσαναν κι οἱ δρόμοι ἀπ' τὸ ἀδιάκοπο σούρτα φέρτα, κάπως. Κάτι παντζουρόφυλλα βιάστηκαν νὰ κλείσουν. Ἀκούστηκαν κι ἀμπαρώματα στὶς πιὸ καχύποπτες πόρτες.

Οἱ βάρβαροι εἶχαν φθάσει.

Μόλις σχολνοῦσε ἀπ' τὸ σχολεῖο ἡ Βενούλα καὶ κάποιος βουνόκορμος Βούλγαρος ἀξιωματικός, κατάφορτος περίσσια παράσημα, τὴν ἔπαιρνε καταπόδι. Ὁ Γολιάθ δὲν θὰ ξεχώριζε καὶ πολὺ ἀπὸ δαῦτον· οὔτε κι ἓνας ὀγκόλιθος ἂν περπατοῦσε. Τέτοιο θεριὸ ἀντρακλας ἦταν.

Ἀντίθετα ἡ Βενούλα, πεταχτὴ πεταλούδα ποὺ κυνηγοῦν μετὰ τὴν ἀπόχη, σφίγγοντας τὴ σάκα στὴ μουσκεμένη μασχάλη της —ἀπ' τὸν τρόμο— μετὰ βιάδισμα ποὺ πρόδινε τὴν πνιγμένη της ἀγωνία, κάθε τόσο κοιτάζε πρὸς τὰ πίσω δειλὰ δειλὰ κι ὅλο ἀντίκριζε τὸ ἴδιο τετράγωνο σχῆμα νὰ τὴν παρακολουθεῖ, ἀναπαύοντας τό 'να του χέρι στὸ περίστροφο καὶ ματώντας μετὰ τὸ δεξι ἓνα ποῦρο.

Ὡστόσο, ὅποτε οἱ ματιές τους σταυρῶναν στὸ διάστημα, τὴν τετράγωνη μούρη του ἤλεκτριζε κάποιος θριαμβικὸς σαρκασμὸς, καὶ τὰ χεῖλια του σκίζονταν, ζευγάρι ἀπὸ πελώρια κοκκινωπὰ λάστιχα, σ' ἓνα καμπανιστὸ γέλιο. Ἄνοιγε τότε ἡ Βενούλα τὸ βῆμα της κι ἀφτιάζονταν μὲ κομμένη ἀνάσα ν' ἀκούσει ἂν τὰ ὅμοια βαρύγδουπα βήματα ἔρχονταν ξοπίσω της, ἀκόμα.

Τὸ σπίτι ποὺ ἔμενε σκάλωνε σ' ἓνα ἀνάχωμα. Στὴν κορφὴ του. Δέσποζε. Ἦταν δίπατο, φρεσκοβαμμένο, μ' ἀκατάδεχτη σκεπή, πὲς ἀρχοντικό. Μέσα, στὴ μακριὰ σάλα, ζοῦσαν δυὸ καθρέφτες μ' ἀνάστημα. Ὀλημεριὰ ὁ ἓνας θαμαζόταν στὴ φάτσα τοῦ ἄλλου, αὐτὸ κάμαν. Μὰ γιὰ νὰ φτάξεις σπίτι ἔπρεπε νὰ ὑποστεῖς μιὰ κακοτρόχαλη, μισοκατακόρυφη ἀνηφόρα. Θεούλη μου, τί παίδεμα στὰ ἰδρωμένα λιομεσήμερα τοῦ καλοκαιριοῦ! Τί Γολγοθᾶς ἀνένδοτος!

Τὸν ἔπαιρνε, κάθε φορὰ ποὺ ὁ Βούλγαρος τὴν κυνηγοῦσε, τρεχάλα, χωρὶς σταματημὸ, μονορούφι. Τρύπωνε στὴν αὐλή. Ἀσφάλιζε καλὰ τὶς πόρτες καὶ μὲ κομμένη ἀνάσα, τὸ λαχάνιασμα, σωριαζόταν στὰ μπρὸς σκαλιὰ καὶ πνιγόταν στὰ δάκρυα.

Καὶ νὰ ἔξере γιατί ἔκλαιγε! Μὰ μήπως ξέρουμε πάντα μας γιατί κλαῖμε; Ἄλλοτε ἐπειδὴ ἀγνοοῦ-

με τὸν λόγο ποὺ θλιβόμαστε καὶ κλαῖμε γιατί εἵμαστε ἀνήμεροι νὰ τὸν βροῦμε. Ἄλλοτε... Κι ἡ Βενοῦλα δὲν ἤξερε. Νά 'ταν ὁ τρόμος; Νά 'ταν τὸ μίσος; Νά 'ταν τὸ πρῶτο ἐρωτικὸ σκίρτημα; Ποιὸς ξέρει; Ποιὸς ξέρει; Μόνο ἔνιωθε πῶς κάτι μαζὶ μὲ τὰ δάκρυα γλιστροῦσε κι ἔφευγε: τὸ ἄγχος.

Στὴ μάνα της, τὴν ἀλέγρα κυρα-Μαλβίνα ποὺ δακρυρροοῦσε γιὰ ψύλλου πῆδημα, καὶ στὸν πατέρα της, τὸν μπαρμπα-Λιά, ποὺ ἦταν ἀρχηγὸς τῆς Ἀντίστασης, δὲν εἶπε τίποτα. Εἶχαν ἀρκετὲς σκοτοῦρες μὲ τὸν καταχτητὴ. Λοιπὸν νὰ τοὺς σκοτίσει τώρα κι αὐτὴ μὲ τὰ δικά της; Δὲν σήκωνε. Στὶς φίλες της τὸ ἀρνιόταν. Ὅχι, δὲν εἶναι αἰσθημα. Δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι. Μόνο ἡ Μίνα, ἡ πιὸ γκαρδιακὴ της, τὰ 'ξερε ὅλα.

Ἔτσι, ὕστερα ἀπὸ 'να ἀπόγεμα, καθὼς ὁ ἴσκιος τοῦ Βούλγαρου σίμωσε ἀπελπιστικὰ τὸν ἴσκιο της καὶ τῆς ψιθύρισε κάτι λόγια ἀκατανόητα, ἐρωτόλογα θὰ 'πρεπε νὰ 'ταν, συνέβηκε τοῦτο τὸ συμβὰν τὸ βράδυ ποὺ κοιμόντουσαν ὅλοι, κι ἡ Βενοῦλα: Μιὰ τσιρίδα στριγκλιὰ ξεχύθηκε ἀπ' τὴν κάμαρά της, πέρασε ἀπ' τὴ θάλα, ξύπνησε τοὺς καθρέφτες, ἔσκισε τὴν ἀτμόσφαιρα στὸ δωμάτιο τῆς Μαλβίνας καὶ τὴν τίναξε ὀρθὴ μεμιᾶς ἀπ' τὴ στρώση της.

Σὲ λίγο, καθισμένη δίπλα τῆς στὸ φρύδι τοῦ κρεβατιοῦ:

«Βένια μου, τί ἔχεις;» ἐνῶ ἡ παλάμη τῆς ταξίδευε στὰ στιλπνὰ κατάμαυρα μαλλιά τῆς κόρης τῆς: «Ἡρέμησε. Γιατί κλαῖς; Πάψε πιά νὰ κλαῖς. Τί ἔχεις;». Κι ἡ βρεμένη τῆς ματιὰ στυλώθηκε στὸν κόρφο τῆς νέας ποὺ ἀνεβοκατέβαινε φουρτουνιασμένος.

«Μαμά... Μαμούλα μου...» δὲν πρόφταξε νὰ πεῖ καὶ τὸ κεφάλι τῆς βάρυνε. Ἀπ' τὰ δάκρυα θές; Ἀπ' τὴ νύστα; Ὑστερα ἀνασήκωσε τὰ μάτια τῆς φλογισμένα ἀπ' τὸ κλάμα. Ἀρθρώσε: «Ἦρθε πάλι ἐκεῖνος».

Ἡ Μαλβίνα ξαφνιάστηκε, τὴν καλοκοίταξε: τὰ μαλλιά τῆς Βενούλας, τὰ ἐβένινα, χύνονταν σπάταλα στοὺς ὤμους, στὴν πλάτη. Κάτω ἀπ' τὸ ροζ μεταξωτὸ φεγγρίζαν οἱ ρῶγες, δυὸ ἀπίθανα ἀπλωτὲς σταλαματιές, σὰν καπάκια.

«Ἐκεῖνος ποιός;» ἀπόρεσε.

«Νά, ἐκεῖνος ὁ γίγαντας... ὁ Βούλγαρος... Νά, τὸν εἶδα: σάλταρε ἀπ' τὸ παράθυρο σάμπως κλέφτης, καὶ μὲ μιὰ κίνηση τοῦ χεριοῦ σήμανε τὸ μέρος ὅπου στάθηκε».

«Ποιός Βούλγαρος; Ποιός γίγαντας;» μονόλεγε ἡ Μαλβίνα προσπαθώντας νὰ σιάξει τὰ μπερδεμένα μαλλιά τῆς-μυαλά τῆς.

«Μοῦ 'πε πῶς ἤρθε νὰ μὲ κλέψει...» συνέχισε τρομοκρατημένη ἡ Βενούλα.

«Νὰ σὲ κάνει τί;»

«Νὰ μὲ πάρει, λέει, στὴ Σόφια. Θὰ μὲ σύστηνε κεῖ στοὺς γονιούς του, στοὺς φίλους του, θὰ ζούσαμε, λέει, εὐτυχισμένοι...»

Παύση. Τ' ἀναφιλητὰ γιομίζουν τὴ σιωπὴ. Ἡ κυρα-Μαλβίνα στραγγίζει τὸ μαντίλι της, ἀπ' τὰ δάκρυα.

Συνέχισε ἡ Βενούλα:

«Τοῦ πρόσταξα νὰ γκρεμιστεῖ, μὰ δὲν γκρεμίστηκε. Τὸν ἀπειλήσα πῶς θὰ κράξω βοήθεια, μὰ δὲν ἀπειλήθηκε, παρὰ πλησίαζε ὀλοένα, πλησίαζε τὸ κρεβάτι μου, ἀναπαύοντας τό 'να του χέρι στὸ περίστροφο καὶ μασώντας μὲ τὸ δεξιὸ ἓνα ποῦρο...» Κάτι σκούπισε μὲ τὸν ἀγκώνα. Δάκρυα ἦταν; Μύξες; Μετά: «Ἄλλο δὲν βάσταξα, τσίριξα. Καλὰ δὲν ἔκαμα ποὺ τσίριξα, μαμούλα;». Κι ἄβουλη, προτοῦ ἀποσώσει τὸν λόγο της, ἀφέθηκε νὰ πέσει στὴν ἀγκαλιά της.

Σὲ λίγο ὅταν καλμάρισε ξανοίχτηκε. Τῆς τ' ἀράδιασε ὅλα μὲ τὸ νὶ καὶ μὲ τὸ σίγμα. Τῆς εἶπε γιὰ τὸ κυνηγητὸ ποὺ γινόταν μόλις σχολνοῦσε ἀπ' τὸ σχολειό, γιὰ τοὺς ἐφιάλτες ποὺ τάραζαν τὸν ὕπνο της, γιὰ τὸ σούσουμο ποὺ φούντωνε ὄξω.

Τότε ἀκούστηκε στὴ μακριὰ σάλα ὁ ἓνας καθρέφτης νὰ λέει στὸν ἄλλο βαθυστόχαστα:

«Καλά, κι ἡ ἀφεντιὰ μας πῶς δὲν ἔμαθε τίποτα τόσο καιρό; Ποῦ ζοῦμε;»

«Ἡλίαι!»

Ἡ φωνὴ τῆς γυναίκας του, τρυφερή, τὸν ἔκοψε καταμεσῆς στὴν κουζίνα. Χούφτωνε μ' ἐννιά δάχτυλα —τὸ λειψὸ λέει πῶς τό 'φαγε κάποτε ποὺ πεινοῦσε— μιὰ κούπα ξέχειλη ἀρνίσιες σπάλες κι ἄλλα ἀποφάγια λογιῶ λογιῶ. Στὴ φουφου περιμένε ὁ κιμᾶς γιὰ τὸ σκυλί του. Θὰ 'φτιαχνε ἓνα χαρμάνι μ' ὅλα αὐτά, θὰ τὰ ράντιζε μὲ λίγο λαδάκι, γιὰ τὸ τρίχωμα, κι ἔτσι τὸ φαγὶ τῆς Μις στὴν ταχτική του ὥρα θὰ 'ταν ἔτοιμο.

«Τί θέλεις, βρὲ ἀδερφέ;» ρώτησε μ' ἓνα ἀδιάφορο ἐνδιαφέρον.

«Ἐμαθες τίποτα;»

«Γιὰ τὸν Βούλγαρο τὸν ἀξιωματικὸ θὲς νὰ πεῖς;»

«Ναί, γιὰ κεῖνον».

Ἀπόθεσε τὴν κούπα μὲ τὶς σπάλες. Τῆς πρότεινε νὰ κάτσει, γιατί ἡ Μαλβίνα ἀπὸ φυσικοῦ της σπάνια καθόταν. Ὅλο πηγαινοερχόταν χωρὶς λόγο ἔξω μέσα, μέσα ἔξω. Κι ἄρχισε σὰν νὰ ἱστοροῦσε καμιάν ἱστορία τοῦ κυνηγιοῦ:

«Καὶ ποῦ νὰ ’ξερεις ποιός εἶναι, βρὲ ἀδερφέ! Ποῦ νὰ ξέραμε! Τὸν λένε Γκεόργκι Τσανοπέφ. Κι εἶναι Διοικητῆς τοῦ βουλγαρικοῦ στρατοῦ. Μάλιστα, ὁ Διοικητῆς μας».

«Ύψιστε Κύριε!» σταυροκοπήθηκε ἡ Μαλβίνα. «Τὸ παλιοτόμαρο! Κι ἡ κόρη μου τοῦ μπῆκε στὸ μάτι. Ἡ κορούλα μου...»

Ἕνας κόμπος τῆς δέθηκε στὸν λαιμό. Ὁ Ἡλίας τὴν πρόλαβε:

«Ἄκου, ντέ, καὶ παρακάτω. Ὅλο θὰ κλαῖς;»

«Ἀκούω».

«Τὸ λοιπὸν τὸ τρίτο λαγωνικό μου, ὁ Μιχάλης ὁ Παρίκας, ποὺ ἔγινε τώρα Μιχαῆλ Παρικαλόφ, μὲ πληροφόρησε χτὲς πὼς εἶναι βάναυσος καὶ βάρβαρος ἄνθρωπος. Στραγγάλισε, λέει, τὴ γυναῖκα του γιατί χόρευε σὲ οὐγγαρέζικα κέντρα μισόγυμνη. Κι ἤρθε ἐδῶ νὰ ξεχάσει... Σώπασε. Δὲν φημιζόταν γιὰ πολυλογὰς ὁ μπαρμπα-Λιάς. Ἐξάλλου, κάτι ἄλλο ἔδειχνε πὼς σκεφτόταν ὅσο μιλοῦσε. Σίγουρα κάτι ἄλλο».

Κατέβηκε. Πέρασε τὸ ὑπόγειο. Μαύρη πηχτὴ ὑγρασία τὸν ἄγγιξε ὡς τὰ κατακλείδια. Στὸ 1912 τό ’χε γιὰ κρυψώνα του. Τὸν κυνηγοῦσαν. Ἦταν ὀπλαρχηγός. Τώρα μούχλιαζε. Ἐξω ἀπ’ τὸ ὑπόγειο στὶς καλοκαιριῆς σκῆνωνε ἡ σκύλα του σ’ ἓνα

καλυβάκι. "Εφταξε. "Ομως ἡ Μις δὲν σάλεψε. Μὲ τὴ μουσούδα μὲς στὰ σκέλια, μιὰ κουλούρα, κὰν τὸ φαγί της γεύτηκε.

Πάνωθὲ τοῦ ἡ βραδιὰ στάλιαζε σὰν ἐλπίδα. Τὸ φεγγάρι τρύπωνε στὸ κονάκι της, ἓνα ἀσημένιο πιάτο, τῆς ἔστειλε λίγο κονιάκ νὰ πιεῖ· τῆς ἔβαλε ζεστὲς κομπρέσες στὴν κοιλιά. "Ωστόσο, ἦταν ψημένος στὰ σκυλιά τοῦ ὁ μπαρμπα-Λιάς. "Ἡ Μις κοιμήθηκε ναρκωμένη, ἀπ' τὸ φεγγάρι. "Εσκυψε τότε, φίλησε τὶς μακριὲς λαστιχωτὲς ἀφτάρες της ποὺ πέφταν σάμπως κουρτίνες κι ἔφυγε ἀνήσυχος.

«Μ' ἂν εἶναι μόρβα;» σκοτίζονταν ὅσο μὲ κάποια κόπωση ἀνέβαινε τὶς σκάλες. «Μ' ἂν εἶναι μόρβα;»

«'Ηλία!»

"Ἡ Μαλβίνα τὸν ἔκοψε πάλι καθὼς πορευόταν γιὰ ὕπνο. "Επλεκε ὀρθή.

«Τί μὲ θέλεις, βρὲ ἀδερφέ; Νυστάζω».

«"Ελα δῶ, 'Ηλία, γιὰ τὴ Βενούλα, γιὰ τὸ παιδί μας. Σταμάτησε νὰ πλέκει».

"Ω, ναί! Γιὰ τὸ παιδί τους. "Οἶω τὸ κουτσομπολιὸ φούντωνε ὅπως τὸ δέντρο. Στούς φούρνους, στὰ μανάβικα, τὸ σκάνδαλο σουσουμιαζόταν μὲ ἑξαψη. Καὶ στὰ σαλόνια. "Ακοῦς ἐκεῖ... "Ἡ ὑπό-

ληψή τους —για μιὰ ὑπόληψη δὲν ζοῦμε;— ἄρχισε νὰ κλονίζεται. Τί νὰ γίνει;

Συζητοῦσαν γιὰ ὥρα πολλή. Στὸ τέλος:

«Ἡλία, πρέπει νὰ φύγει», ἀκούστηκε ἡ φωνή της θηλυκιὰ, λιγοθυμισμένη.

«Ναί, πρέπει».

Σοβάρεψε. Πολὺ σπάνια γινόταν σοβαρός. Πιὸ συχνὰ ζοῦσε σὲ μιὰν ἀδιάφορη αἰσιοδοξία. Ὅστερα τῆς ἀράδιασε τὸ σχέδιο: Θὰ φευγάτιζαν τὴ Βενούλα ἀπ' τὴ θάλασσα. Ὁ καπτα-Φαρμάκης μπάγκαρε μὲ λαθρεμπόρεμα τὴν ἄλλη βδομάδα. Συμφωνῆσαν νὰ τὴν πάρει μαζί του. Θὰ 'πιανε Σταυρό, Ἱερισσὸ καὶ καρσὶ Σαλονίκη. Ἐκεῖ θὰ τὴν παραλάβαινε ἡ Ἐλένη, ἡ πρώτη κόρη τους. Παντρεμένη. Μὲ δυὸ παιδιὰ. Τ' ἀγγόνια τους. Ὅλα κανονιστῆκαν. Ναί, γιὰ τὴν ἄλλη βδομάδα.

Τότε ἀνάσανε μὲ βαθιὰν ἀνακούφιση ἡ Μαλβίνα κι ἄφησε τὸ πλεχτὸ νὰ γλιστρήσει ἀπ' τὰ δάχτυλά της. Παναγιὰ μου, βόηθα!

Καληνυχτῆθηκαν. Ὁ μπαρμπα-Λιάς βούλιαξε στὸ ἀπέραντο κρεβάτι του. Ὅσο μακρὸς κι ἂν ἦσουν, ἐνιωθες τόσο μικρὸς σ' αὐτό. Ἄνετα χωροῦσε πέντε.

Στὸ καύκαλό του γυρογύριζε κι ὁ δόλιος στριφογύριζε στὸ στρῶμα σὰν ἀπελπισία, αὐτὰ ποὺ

τοῦ μαντάτωσαν τὰ λαγωνικά του: Αὔριο ὁ Τσανοπέφ θ' ἀνατίναζε τὸν Μύλο. Γιατί; Για νὰ ἔχουν πέραση τὰ στάρια τῆς Βουλγαρίας. Κι ὅμως, κάτι νὰ κάνει γιὰ νὰ τὸν σώσει, ἔπρεπε. Ἦταν ὁ μόνος ποὺ κάτι μποροῦσε νὰ κάνει. Μὰ μὲ ποιὸν τρόπο; Τὸ γουμάρι κυνηγοῦσε τὴν κόρη του. Ἄν ἀναγνώριζε πὼς ἦταν ὁ πατέρας τῆς Βενούλας, δὲν θὰ ἔχε καλὰ ξεμπερδέματα. Σκεφτόταν καὶ ὀλοένα γύριζε. Γύριζε καὶ ὀλοένα σκεφτόταν.

Θυμήθηκε: Ὁ σὲρ Κάλιμαν, ἰδιοκτήτης τοῦ Μύλου (κι ὁ Μύλος δὲν ἦταν παῖζε γέλασε, μιὰ ἐπιχείρηση κολοσσιαία ἦταν), κινώντας πανικόβλητος γιὰ τὴν Ἀλεξάνδρεια τοῦ εἶχε ὑποσχεθεῖ: «Σῶσε τον, κυρ-Ἡλία, σῶσε τον. Κι ἂν τὸν εὔρω ζωντανό, ἔχεις ἓκατὸ ἐγγλέζικες μπαξίσι ἀπὸ μένα». Καὶ μὲ τὴ στρουμπουλὴ κοιλίτσα του πανιασμένος, τό ἔσκασε.

Ὁχι. Ὁχι. Δὲν μπορεῖ νὰ ἔταν τὰ λεφτὰ τὸ κίνητρο. Οὔτε ὁ κόσμος, ὁ τόσος κοσμάκης ποὺ θὰ λιμοχτονοῦσε ἀπ' τὴν ἀνεργία. Ἦθελε νὰ δράσει μόνο. Τὸ αἶμα του χουχλάκιζε στὶς φλέβες. Ὁ ἀγώνας. Νὰ ρισκάρει τὴ ζωὴ του ὅπως ἄλλοτε. Αὐτό. Μὰ μὲ ποιὸν τρόπο; Μὲ τί μέσο;

Τὸ πελώριο ρολόγι τοῦ Ἀγίου Παύλου σήμανε μεσάνυχτα. Οἱ χτύποι του πέφταν ἀργά, ρυθ-

μικά· καντηλιάζονταν για λίγο στήν ατμόσφαιρα κι όλούστερα τούς κατάπινε ἡ νύχτα. Ἐξω τὸ βράδυ ἦταν ἀναψυχτικό. Ἡ σελήνη, ἓνα ὀλοπόρφυρο πυροτέχνημα ποὺ μαδιόταν, βούλιαζε. Ὁ δωδέκατος χτύπος κίνησε κι αὐτὸς ἀπ' τὸ μεγάλο καβούκι τοῦ ρολογιοῦ, ἀναζήτησε, Ὀδυσσέας, μὲς στὴ νύχτα τούς συντρόφους του, πλανήθηκε πέρα δῶθε. Μάταια. Κι ἀκολούθησε τὴ Μοίρα τῶν ἄλλων, τὴ Μοίρα του.

Τότε μιὰ φωτεινὴ ἰδέα ξέσκισε τὸν ἐγκέφαλό του, βίαια, σὰν ἔμπνευση. Ὁ μπαρμπα-Λιάς σηκώνεται, ψαύει γιὰ τὸν φακό του, τότε βρίσκει. (Πέρα τῶν δώδεκα ἦταν συσκότιση.) Ἀρχίζει νὰ ψαχολεύει συρτάρια, ν' ἀνασκαλεύει βαλίτσες, νὰ βυθίζεται σ' ἀνεξιχνίαστες ντουλάπες. Κάποτε βρῆκε τὸ διαβατήριό του. Αὐτὸ ζητοῦσε. Στὴ Σάμο, τὸν καιρὸ ποὺ ἦταν πράχτορας στὰ πλοῖα, ὑπογραμμένο ἀπ' τὸν Καραθοδωρὴ πασά. Τ' ἀνοίγει μιὰ δέσμη φωτός, φωτίζει τὴ φωτογραφία του: μουστάκες ποὺ φύτρωναν πὰν' ἀπ' τ' ἀπάνω χεῖλος: γράφαν δυὸ καλλιγράμμους ἑλικες κι ὑψῶναν τὰ βελονωτὰ κορφάδια τους, ἴδιες κεραῖες, στὸ ἄπειρο. Ἦταν λεβέντης κάποτε! Τώρα; Ποῦ κατάντησε! Ποῦ καταντήσαμε! Καλὰ ποὺ τὸ σκοτάδι εἶναι ἀδιάλλαχτα μαῦρο...

Πορεύεται στο κρεβάτι του. Θυμᾶται τὴ Σά-
μο. Τὸ Τηγάκι, κεῖ ὅπου τουφέκισε τὸν πρῶτο του
λαγρό. Τί ἀστεία ἱστορία! Νὰ τὸν βρεῖτε καμιά μέ-
ρα στὰ κέφια του νὰ σᾶς τὴν πεῖ.

Πασπαλεύει τὸ πασαπόρτι. Εἶναι ξεφτισμένο
ἀπ' τὴν ἀχρηστία, κι ὅμως γι' αὐριο τόσο χρήσι-
μο! Θά 'ναι ὁ «τρόπος» καὶ τὸ «μέσο». Ἐτοιμά-
ζει ἓνα παιγνίδι τοῦ Τσανοπέφ γιὰ νὰ σώσει τὸν
Μύλο. Ἄν χάσει, ἔχασε. Ἀλλωστε κι ἡ ζωὴ στὴν
πιὸ καλὴ της ἔκδοση εἶναι ἓν' ἀβέβαιο παιγνίδι.
Δὲν εἶναι; Καὶ πρέπει νὰ παίζουμε μαζί της.

Μὲ προφύλαξη τὸ κρύβει κάτω ἀπ' τὸ προσκε-
φάλι του καὶ γιατάρει¹ φαρδὺς πλατὺς στὸ τετρά-
πλατο κρεβάτι του κρυφογελώνοντας.

Τότε κύρτωσε ὁ ἓνας καθρέφτης στὴ μεγάλη
σάλα καὶ ρώτησε τὸν ἄλλον ἀπορημένα:

«Θὰ πιᾶσει τὸ κ ὁ λ π ο ἄραγε;» Κι ὁ ἕτερος
ἀπάντησεν:

«Ἄραγε θὰ πιᾶσει τὸ κ ὁ λ π ο».

1. γιατάρει: ξαπλώνει. [Σ.τ.Ε.]

Αναζητήστε το [εδώ](#)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
GUTENBERG

www.gutenbergbooks.gr

 [/gutenbergbooks](https://www.facebook.com/gutenbergbooks)